

בנאות דשא

פרשת מקץ - שבת חנוכה תשפ"ג | שנה ג' | גליון קכו

דולה ומשקה מתורת רבוה"ק מפרשיסהא קאצק וגור זי"ע במשנת רבינו ראש הישיבה שליט"א

אמרות רבותינו

באחדות ועין טובה מתגברים על ההסתר

שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרעינה באחו, והנה שבע פרות אחרות וגו' רעות מראה ודקות בשר (מא, ב-ג), כשבאה קדושה יורד אחריה תיכף הסתר, ובפרות הטובות היו ג' מדות - 'פירות מראה' ו'בריאות בשר' ו'תרעינה באחו', ובפרות הרעות שכנגדן היו רק ב' מדות - 'רעות מראה' ו'דקות בשר', כי נגד 'תרעינה באחו' אין שום הסתר, וכשישראל הם באחדות אחת, וכל אחד יש לו עין טובה לחבירו, אין שום הסתר ואין מדת הדין שולטת בהם. ואילו לא היו הפרות הרעות - רעות כלפי עצמם, לא היו בולעות את הפרות הטובות, וכפי מה שיש אהבה ואחוה כך מסתלקים כל ההסתרות ונעשה אור, וכן איתא בזוה"ק (מקץ קצת) **שהכל תלוי בעין טובה**, ועל ידי זה מתבטלים הדינים.

(רבינו החידושי הרי"ם זי"ע - אמרי אמת מקץ תרע"ד ותרע"ה חנוכה תרצ"ג ליל ו')

באהבת חברים אפשר לצאת מהבוץ

ותרעינה באחו (מא, ב), איתא בתרגום ירמיהו ב' פ' י"ג **ויתגברו ויחזקו ויבטחו** [והנה שבע פרות אחרות וגו' רעות מראה ודקות בשר] ורש"י ז"ל פירש 'באחו - באגם, מריש"ק בלע"ז, שקורין זומפ [=ביצה, אדמה לחה ובצית], שזה עיקר - שאדם יתחבר ויתרועע עם חבירו, ויכול למשוך אותו מהזומפ, ודו"ק.

(תה"ק מבענין זי"ע - יכהן פאר)

ויתגבר יוסף - למנוע צער מאחיו

ויבוא אחי יוסף וישתחו לו אפים ארצה, וירא יוסף את אחיו ויכירם ויתנכר אליהם (מכא, א-ב), ויש להבין מה בא להשמיענו בזה שכתוב **ויתנכר אליהם**. ונראה, להכתוב בא להשמיענו בזה צדקת יוסף הצדיק. דהנה דרך הטבע שאדם מנצח את חבירו, וזה יודע שמה האדם היה לו הניצוח, אז ירע לו ויש לו עגמת נפש גדול, אבל כשהוא מנצח ואין חבירו יודע ממי הוא מנצח, אז אין לו רע כל כך. והנה בכאן יוסף נצח את אחיו בקיום החלומות אשר חלל על שאחיו ישתחו לו, ואילו היו יודעים שזה שהשתחו לו הוא יוסף, היה רע להם. לכן יוסף הצדיק בשעת שהשתחו לו אחיו התנכר אליהם, כדי שלא ידע בעיניהם על הניצוח שהוא מנצח אותם בקיום החלומות. וידימו שהם משתחוים לאחר. וזה שאמר הכתוב **ויתשתחו לו וגו'**, ויכירם - שיהיה להם עגמת נפש, ויתנכר אליהם - שלא יהיה להם עגמת נפש וצער על שהוא נצח אותם.

(קדושת לוי)

בעין טובה לחבירו יש לו שייכות

איתא בגמרא (שבת כג.) שהחכמים תקנו ברכה לרואה - מי שלא הדליק ולא הדליקן בשבילו ואינו עתיד להדליק (עי' ס"י תרע"ה סעי' א), אף הנמוך ביותר אבל רואה ויש לו עין טוב לחבירו, גם כן קבעו לו ברכה, ויש ידי שמכניע עצמו וזכה אחר כך גם כן לאור. וזה נקרא נר חנוכה, שמאיר לאדם את הדרך ילך בה. וזהו מדליקין מנר לנר (שבת כג.).

(בית ישראל חנוכה תש"ט ד"ה מכ"ק)

לעשות טובה לחבירו ולעוררו לתשובה

לימוד לדורות, כל אחד יראה לעשות טובה לחבירו, וזה שהגיד כ"א אז"ל [האמרי אמת זי"ע] (עי' אמרי אמת מקץ תרע"ב ד"ה במדרש) שרמזו כמה שאמרו (שבת כב.) 'מדליקין מנר לנר, ובאמת אינו אורו חסר כלום ואולי עוד מתגדל, וזה 'מתירין מבגד לבגד' (שם), האורות נקראו בגדים, וזה 'הלכה כרבי שמעון בגיריה' (שם) - שאחד גורר את חבירו. והשבת שבתוך החנוכה גדול מאוד, שמקודם האדם יש לו עליה בחנוכה, ואח"כ בא השבת ונתוסף לו קדושה.

וגם ראש חודש מסייע שתקנו יראשי חדשים לעמך נתת זמן כפרה לכל תולדותם' - לכולם זמן כפרה אפילו להשפילים, ויש לאדם לעורר את חבירו ותלמידו, כדאיתא (ר"ה כה.) זיל לעין טב וקדושה לירחא, עין טובה, ושלח לי סימנא דוד כו', דוד המלך הכניס עצמו לצורת חבירו - ואני בחלותם לבושי שר כו' (תהלים לה, יג), כדי לעשות טובה לחבירו, וזה לעתיד כוחו של מלך המשיח, כדאיתא בגמרא (סנהדרין כח.) על מלך המשיח שסוכל צער בני ישראל לא בגשמיית רק ברחניות, ועי"ז מכניס תשובה בלבם ומיישר אותם, דוד מלך ישראל חי וקיים, ובחנוכה רמז 'ערכתני נר למשיחי' (תהלים קלב, יז), נר איש וביתו מקודם, ואח"כ נר לכל אחד ואחד, ואח"כ מוסיף והולך. (בית ישראל מקץ שבת חנוכה ר"ח תשי"א ד"ה אי' בסי')

'על המלחמות' ולא 'על הנצחונות' - ההודיה ופתרונה

בנוסח ההודאה שקבעו חכמינו ז"ל לומר בימי החנוכה, אנו פותחים ואומרים וְעַל הַנִּסִּים וְעַל הַפְּרִיקָן וְעַל הַגְּבוּרֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַנִּפְלְאוֹת וְעַל הַנִּחְמוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לְאַבְרָהָם בְּיָמָיו הָהֵם בְּזֶמֶן הַהוּא. שואלים המפרשים מדוע קבעו חכמינו להודות 'על המלחמות', וכי אוהבי מדון ומחרחרי ריב אנו שהננו שמחים ומודים לה' על שזימן לנו את המלחמות? נכון יותר היה, אילו היינו מברכים 'על הנצחונות' שהצלחנו להביס את האויב ולא על הַמִּלְחָמוֹת. ואם נפרש שאנו מודים על הסיוע והעזרה במלחמות העתידיות לבוא עלינו במשך הדורות, גם זה תמוה, וכי לכך ייקרא נס ופורקן כאשר מצפוט לנו, עדין, מלחמות נוספות?!

נראה לומר, שההודיה 'על המלחמות' רומזת למלחמה הגדולה בין כוחות הרע והטומאה המנסים להחטיא את האדם ולהמרירו נגד קונו, לבין נשמת היהודי השואפת לעשות רצון בוראה ולהתעלות במעלות הקדושה והטהרה. מלחמה זו הינה מלחמה תמידית שאינה מסתיימת לעולם, וכדבריו הידועים של בעל חובת הלבבות (שער יחוד המעשה פרק ה) ש'אמרנו על חסיד שפגע אנשים שבים ממלחמת אויבים, ושלל ש'ל אחר מלחמה חזקה, אמר להם 'שבתם מן המלחמה הקטנה שוללים ש'ל, התעוררו למלחמה הגדולה. אמרו לו 'ומה היא המלחמה הגדולה?' אמר להם 'מלחמת היצר וחיליו'.

וההודיה 'על המלחמות' אינה רק על הסיוע והעזר במלחמת היצר, אלא אנו מודים ומשבחים להשי"ת גם על עצם הזכות שניתנה לנו לעובדו בעבודה זו של מלחמת היצר, בידוענו שעם כל התגברות ועל ידי כל עמידה בנסיון אנו גורמים נחת רוח לאבינו שבשמים. אמנם נשגב מבינתנו להבין מהו הנחת רוח שנגרמת בשמים מעבודה זו של מלחמת היצר, שהרי מצד אחד הבורא ב"ה הוא זה שברא את היצר הרע, ומאידך אלמלא הקביה עזרו אין יכול לו, ולכאורה, מה התועלת בבריאת היצר אם איננו יכולים לעמוד מולו לולא עזרתו יתברך. מכל מקום, מאמינים בני מאמינים אנו, ונאמנים עלינו בדברי חכמינו ורבותינו עד כמה גדולה היא הנחת רוח העצומה שאנו גורמים בשמים בכל התגברות ועמידה בנסיון, ועל כך השבח הגדול וההודיה ממעמקי הלב על המלחמות.

וההודיה 'על המלחמות' אינה רק על הסיוע והעזר במלחמת היצר, אלא אנו מודים ומשבחים להשי"ת גם על עצם הזכות שניתנה לנו לעובדו בעבודה זו של מלחמת היצר, בידוענו שעם כל התגברות ועל ידי כל עמידה בנסיון אנו גורמים נחת רוח לאבינו שבשמים. אמנם נשגב מבינתנו להבין מהו הנחת רוח שנגרמת בשמים מעבודה זו של מלחמת היצר, שהרי מצד אחד הבורא ב"ה הוא זה שברא את היצר הרע, ומאידך אלמלא הקביה עזרו אין יכול לו, ולכאורה, מה התועלת בבריאת היצר אם איננו יכולים לעמוד מולו לולא עזרתו יתברך. מכל מקום, מאמינים בני מאמינים אנו, ונאמנים עלינו בדברי חכמינו ורבותינו עד כמה גדולה היא הנחת רוח העצומה שאנו גורמים בשמים בכל התגברות ועמידה בנסיון, ועל כך השבח הגדול וההודיה ממעמקי הלב על המלחמות.

ואולם גם כאשר אנו זוכים להתגבר על היצר, בסייצתא דשמאי, לא ניתן לכנות זאת כניצחון, משום שבמלחמה זו לעולם לא מגיעים לכדי ניצחון סופי, וכפי שהעיד חז"ל (מדרש תהלים לד) ש'יצר הרע נולד עם האדם וגדל עמו כל ימיו שנאמר (נח, כ) 'אם יצר לב האדם רע מנעוריו', ואם מצא להפילו בן ארבעים בן חמשים בן ששים הרי מפילו, יש לך שונא גדול מזה'. לעולם לא יוכל האדם לומר שכבר ניצח את יצרו, וכבר אין לי צורך לעמוד על המשמר.

מסיבה זו קבעו חז"ל להודות 'על

(עבוד"ד חנוכה עמ' קז ועמ' קט, וזאת חנוכה תשפ"א מאמר א - עבדי"ד עמ' קפז)

ברכת צאתכם לשלום לידידי היקר
הרה"ח ר' שאול יחיאל מרגליות שליט"א
לרגל המעבר ללונדון
בהוקרה על מסירתך הנפלאה
להקמת וביסוס מוסדותינו הק'
מוקיריך, מתפללי בהימ"ד יוסף זיו

ברכת ישוב טוב לאחי אהובי
המסור בנפשו בשליחותו להרבות תורה וחסד
הרה"ח ר' שאול יחיאל מרגליות שליט"א
לרגל העתקת דירתו ללונדון
אך טוב וחסד יירדפונה
אחיך אוהבך, יואל

ברכת צאתכם לשלום לידידי היקר
הרה"ח ר' שאול יחיאל מרגליות שליט"א
לרגל המעבר ללונדון
בהוקרה על מסירתך הנפלאה
להקמת וביסוס מוסדותינו הק'
ידידך עוז, חיים בער יוסטמן

כנישתא חדא בתיובתא

כשחיים בהכרה שהעולם חולף יש כח לשבועה נגד היצר

איאת בגמרא (קדושין פא.) שלרב עמרם חסידא היה נסיון קשה - אין לנו השגה באמוראים אבל כך מסופר בגמרא, עד כדי כך שהיה שם סולם שאפילו עשרה אנשים לא יכלו להרימו ולהזיזו, ורב עמרם מכה התגברות היצר התגבר והגביה אותו לבדו כדי לעלות אל העליה, וכשעמד באמצע הסולם נעמד במקומו בחזקה כדי להתגבר על יצרו - ולא מבואר בגמרא מהו החשבון שגרם לו להתגבר על יצרו, ואם ניתנה הרשות, "ל שדן קל וחומר בעצמו, אם מכה התגברות היצר בכוחי להרים סולם שצריך עבורו עשרה אנשים, בוודאי שמכה ציווי ה' בידי להתגבר על היצר, ויש לי היכולת להתגבר על הטבע - ואמר 'נורא בי עמרם', והתגבר על היצר הרע ועמד בנסיון.

ואיאת שם 'אשבעיה דינפק מניה, נפק מיניה כי עומדא דנורא', ומפרש המהרש"א (חא"ג שם) שהכוונה הוא שנשבע ליצר שלא ישמע בקולו ולא יחטא. ועומק הכוונה הוא שנוצר בשבועתו שמשביעין כל אחד לפני ירידתו להאי עלמא 'תהי צדיק ואל תהי רשע' (גדה ל:). וכן בנסיון של יוסף הצדיק כתיב (ל"ט, טו) 'הרימותי קולי ואקרא', ובבעל הטורים מביא 'הרימותי' ב' במסורה, בפרשתו, ובפרשת לך לך (יד, כב) אמר אברהם אבינו ע"ה 'הרימותי ידי אל ה'... ויתכן לפרש הכוונה, דכמו הרימותי ידי אל ה' הוא לשון שבועה (ע"י רש"י שם), כמו כן יוסף הצדיק התגבר על הנסיון של 'הרימותי קולי ואקרא', וקיים 'הרימותי ידי אל ה' - שהיה נשבע ליצרו, ואמר לאלקים אני חוטא ואיני עושה הרעה הגדולה הזאת (ע"י ויקר כג, יא: ר"ד ו, ד).

לכות הרה"ח ר' קלמן הלר שליט"א והרה"ח ר' מנדל ורדיגר שליט"א

מילי דאורייתא

כבתה זקוק לה - לצאת בנר אחר

קיי"ל דהוראה נר חנוכה צריך לברך (פי' תרעו סעי' ג), ויש לדון אם על נר שהדליקו משום חשדא גם כן אפשר לברך, ומשמיה דהאבני נזר הובא (מ"ט מכתובי התלמידים) דלרב הונא דסבירא ליה כבתה זקוק לה (שבת כ"א), ודאי יכול לברך על נר דחשדא, שהרי אם יכבה הנר הראשון, יהיה נר שהדליק משום חשדא לשם מצוה. ואף אם בפועל נר הראשון לא יכבה, כיון שבגוונא דכבתה תהא הנר דחשדא למצוה, א"כ נקרא נר דמצוה, ואפשר להוראה לברך עליו. ולכאורה לפי סברא זו, הוא הדין המדליק ב' נרות - בב' פתחים שבאותו רוח, אחד משום החיוב, ואחד משום אחריות - שאם יכבה הנר הראשון יהיה הנר הזה במקומו, ויכל הוראה לברך על הנר של אחריות.

ולכאורה סברא זו לא יתכן לדבריו בתשובות (אור"ח סי' תקב סק"ד וסי' תקק סק"י) שלמ"ד כבתה זקוק לה צריכים להדליק דייקא הנר שכבה, ואם אינו יכול להדליק הנר שכבה אינו חייב להדליק נר אחר, וכמדויק בלשון הגמרא זקוק 'לה' להנר הזה דייקא. וכן מצד הבית הלוי (כא. ד"ה כבתה (השני)) דעליו לתקן הנר שהדליק ולסיים בו את המצוה, כי רק כשמתקנים את הנר הראשון אזי יש החיוב להדליק שנית, עיי"ש בטעמו [וכן נפק"מ לדין, להפוסקים דכיבה במזיד זקוק לה]. ולפי"ז פשוט דאי אפשר לצאת ידי 'זקוק לה' בנר אחר שהדליקו מראש משום חשדא או משום אחריות.

והנה באבני נזר בסי' תק"ב (סק"ד) כתב דהא דכבתה זקוק לה אינו חובה על איש המדליק, דבדואי יצא המדליק ידי חובתו בהדלקה הראשונה, ושוב אינו חייב באחריותו, אלא דהוי כמו איברים שצריכים להקטיר אותם על גבי המזבח - אף אחרי שכבר נזרק דמה ובעל הקרבן נתכפר, כמו כן בנר חנוכה, אף שהבעלים כבר יצאו ידי חובת הדלקה, מ"מ יש כאן נר חנוכה שצריך לדלוק [והיה מקום לומר דלאו דוקא בעל הנר המדליק חייב להדליק שנית אם כבתה זקוק לה, ואפילו אם נאמר שח"ל חייבו דווקא בעל הנר, מ"מ בודאי החיוב הוא רק על הנר, ואם נגנב או נאבד וכדו', אין זקוק לה]. ולפי סברא זו, בוודאי שאין לומר כמ"ש בכתבי התלמידים שאפשר לצאת ידי חובת 'זקוק לה' בנר של חשדא.

אבל בסי' תק"ג (סק"י) כתב דמ"ד כבתה זקוק לה סבירא ליה הנחה עושה מצוה, ותחילת המצוה שהוא ההדלקה הוי העיקר, ולכן אף אם נימא דאם כבתה יש חובה על בעל הנר להדליק שנית, מ"מ

והעצה שהשבועה תועיל נגד היצר, מרומז במה דכתיב (ל"ט, י) 'ויהי כדברא אל יוסף יום יום ולא שמע אליה', והכח כנגד היצר הרע המרבה בדברים מידי יום ביומו, הוא גם כן 'יום יום', דאיאת בגמרא (גדה ל:) על הפסוק (ישעיה מה, כג) 'כי לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון' - 'כי לי תכרע כל ברך' - זה יום המיתה שנאמר (תהלים כב, ל) 'לפניו יכרעו כל יורדי עפר', תשבע כל לשון - זה יום הלידה שנאמר (תהלים כד, ד) 'נקי כפים ובר לבב אשר לא נשאל נפש ואלו שאלע למרמה', ומה היא השבועה שמשביעין אותו - תהי צדיק ואל תהי רשע'. ובמהרש"א (חא"ג שם) דקדק אמאי הקדים בקרא יום המיתה ליום הלידה.

וי"ל שרמז הפסוק שהעצה שיקיים 'תהי צדיק ואל תהי רשע', היא ע"י שמקדים וְשֶׁם לנגד עיניו יום המיתה, וזוכר שהעולם הזה וכל אשר בו אינו אלא עולם חולף, וחי בהכרה שכל השוא נפשי אינו שאלע למרמה, והעיקר הם קניני הנצח שקונה, אזי השבועה אינה מטושטשת, אלא ברורה וחזקה אצלו, ויכול לעמוד בשבועה שהשביעוהו תהי צדיק ואל תהי רשע. וזהו 'יום יום' - יום המיתה ויום הלידה, שהם הכח כנגד היצר. ומיוסף הצדיק נשאר הכח לכל איש ישראל, להיות נשבע ליצרו להתרחק מן העבירה, כי הגם שהוא מושבע ועומד, מ"מ השבועה היא כדי להזכיר את השבועה של 'תהי צדיק ואל תהי רשע' ומה שהוא מושבע ועומד מקבלת התורה, וזה נותן לו את הכח להיות מושבע 'ועומד' - להתגבר על היצר הרע.

(מתוך סי"ג וישב תשפ"ג מאמר ב)

מילי דחנוכה

נר ה' נשמת אדם

להדליק נר - לשון יחיד

בברכת הדלקת הנרות מברכים 'להדליק נר חנוכה' בלשון יחיד, ועמד בזה הפרי מגדים (סי' רסג א"א סק"א) וכתב שאפילו לסוברים שבנרות של שבת רק המדליקים כעיקר הדין נר אחד, מברכים לשון יחיד 'נר של שבת', ואילו המרבים בנרות מברכים 'על נרות שבת', לשון רבים, מ"מ בחנוכה מברכים בלשון יחיד, וביאר הטעם היות שבילילה ראשונה מדליק רק נר אחד ומברך בלשון יחיד, לכן לא חלקו בשאר ימים.

וי"ל בכמה אופנים, ע"ד הפשט י"ל כי רעק"א (ויראת חנינא סי' יג) מסתפק במי ששכח לברך לפני שהדליק נר הראשון אם יוכל עדיין לברך לפני שמדליק שאר הנרות, וכתב שאין לברך כי שאר הנרות אינם רק הידור מצוה, ועל הידור אי"ל לברך. ובנרות שבת לכתחילה נוהגים לברך אחרי ההדלקה מטעמים המפורשים בפוסקים שם. ולפי"ז י"ל הטעם שבתנוכה אינו מברך אלא בלשון יחיד, כדי שלא יטעו לחשוב שעדיין אפשר לברך לפני שמדליק שאר הנרות, וע"כ מברך בלשון יחיד, להורות שרק לפני נר הראשון יכולים לברך.

וע"ד הדרש י"ל כי אופן הנס היה שמהדלקת נר ליום אחד היה ריבוי לשמונה, ועל כן מברכים בלשון יחיד להדגיש את מהות הנס שמיחיד נעשו רבים [וראיתי מי שפירש דלכן נוסח הברכה 'נר' חנוכה לשון יחיד, ע"ד שכתב רש"י עה"פ (וישלח לב, ו) 'ויהי לי שור וחומר' דרך ארץ לומר על שוורים הרבה 'שור' בלשון יחיד. ומלבד שאינו מספיק לקי' הפרי מגדים, לנוהגים בנרות שבת לברך בלשון רבים, גם אין נכון בעצם הדמיון, כי רק ברכוש גשמי שייך לומר דרך ארץ בלשון יחיד, אבל בנרות חנוכה שמספרם מדוקדק להידור מצוה, וכל נר חשיבות לעצמו, בוודאי נקראים 'נרות']. וע"ד העבודה י"ל, משום דעיקר הדלקת המנורה היא הנר שבתוך האדם דהיינו נר ה' נשמת אדם, דהיינו להדליק נשמת האדם, ולא שיקיים להדר ולהדליק במהדרין מן המהדרין עם השמונה בגדים, אך נפשו כבויה ולבו בל עמו, על כן נתקן בלשון יחיד 'נר' - שימו לב אל הנשמה להדליקה ולהאירה בלבה אש אהבתך.

(ליל שבת חנכה תשע"ט - עבד"ה חנוכה עמ' ע"ב)

הנרות הללו - ביום א'

אומרים 'הנרות הללו קודש הם' - הנרות בלשון רבים, ולכאורה דרי בנר הראשון של חנוכה יש רק נר אחד. אלא הכוונה לרמזו שיש נר נוסף מלבד הנר שמדליקים במנורה, נר שבלב כל איש ישראל - שהוא קודש, נר ה' נשמת אדם, והוא מאיר ונראה למרחוק. ודייקא נמי דהלשון בברייתא (שבת כ"ב) הוא עדות היא שהשכינה שורה ב'ישראל', ולכאורה הול"ל עדות היא שהשכינה שורה במשכן ואח"כ במקדש, אלא עדות היא שהשכינה שורה בישראל - בתוך כל אחד ואחד, כי בכל לב יהודי יש נר והשכינה שורה בה.

(מתוך נר א' דחנוכה תשפ"ג מאמר א)

ברכת הצלחה רבה לידידי היקר

העומד לימיני בכל עת בעצה ובמעש, ומסור בכל ליבו ונפשו להפצת וחיכויה הרבים הרה"ח ר' שאול יחיאל מרגליות שליט"א

לרגל העתקת דירתו לעיר לונדון

יצליח ה' דרכו, בכל אשר יפנה יצליח, ויזכה להמשין להרבות תורה ויראה לקדש שם שמים ידידך המוקירך ומעריךך על פועלך הרב, ישראל אלימלך שרייבער

אמרי דשא

לזכות הרה"ח ר' יוסף שטרייכר שליט"א

הישועה מוכנה ועומדת ואין הדבר תלוי אלא בו

ועל השנות החלום פעמים כי נכון הדבר מעם האלקים וממנה האלקים לעשותו (מא, לב). יש לדקדק מה באה הכפילות להשימענו, הרי 'השנות' ו'פעמים' היינו הך. וכן צריך ביאור אחרי שאמר 'כי ממנה האלקים לעשותו', מה נוסף בהקדמתו 'כי נכון הדבר מעם האלקים'.

ויש לברר לפי מה שכתב האור החיים הק' שבמשך שתי השנים היה פרעה חולם בכל לילה חלומות אלו ושוכחם, ומקץ שנתים ימים זכר החלום ולא שכח. וביאר הרה"ק רבי פינחס מקארין זי"ע (אמרי פינחס בפרשתו) אמאי אכן חלם זאת במשך כל השנתיים, על פי מעשה שהיה עם הבעש"ט זי"ע, שנסע עם תלמידו בדרך, ובהיותם במקום שמם היה התלמיד צָמָא למים, שאלו הבעש"ט זי"ע המאמין אתה שהשי"ת יכול להמציא לנו מים במקום זה, אחר שהעמיק להתבונן וענה הן, מיד הופיע שם גוי, והשקהו ממים שבידו, בספרו שלפני ג' ימים אדוניו השתגע וצוהו להביא מים ממעין רחוק, והיה עליו לעבור במקום שמם זה. וביאר הבעש"ט זי"ע שמה שהוכן לו המים ג' ימים מקודם, כי הישועה מוכנה מקודם, והתגלותה מחכה לבטחונו. וכן כאן חלם פרעה בכל לילה, כי בשמים הזמינו שיהיה מוכן ליוסף הישועה מיד כשיהיה לו בטחון בהשי"ת.

והנה י"ל כי מקץ שנתים, נזכר פרעה למפרע בכל החלומות, ותפעם רוחו וביקש פתרון לדעת מה היתה המטרה בחלומות אלו, אחר שממילא שכחם. וזה מה שמרומז בפתרון יוסף, שמלבד מה שפתר את כפילות החלום - בפרות ובשבלים, שהוא 'כי ממנה האלקים לעשותו', לפתור גם את 'השנות החלום' - בכל לילה ששכחתי. והוא משום - 'כי נכון הדבר מעם האלקים' - שכבר לפני שנתים היה יכול להיות פתרון החלום על ידי יוסף, אך כיון שתלה בטחונו בשר המשקים בבקשתו ממנו שיזכירוהו לפני פרעה, נתעכבה ישועתו כל זמן שלא השלים מדת בטחונו כפי דרגתו. וכבר בבואו לפני פרעה רמז יוסף - 'בלעדי' (מא, טו), ויש לפרשו - לולא חוסר בטחוני שעייב הישועה, 'האלקים יענה את שלום פרעה' - כבר לפני שנתים. ויובן למה קיבל פרעה רק פתרון יוסף, ופתרונות חרטומי מצרים וחכמיה לא נכנסו באזניו כדברי רש"י (מא, ח), כי על השנות החלום בכל לילה אין פותר אותם לפרעה, ורק יוסף ידע סודו. והתורה מאריכה בכל זה לידע ולהודיע שמצד השי"ת אין שום מניעה, וגם כשהאדם נכשל, הישועה ממתנה לו, ואין הדבר תלוי אלא בו - בהתעוררותו לזכור תפקידו להתקשר בהשי"ת.

(מתוך ליל שבת מקץ - חנוכה תשפ"ב מאמר א)

התשוקה לעוד קדושה - זאת חנוכת המזבח

ביום האחרון של חנוכה קוראים בו 'זאת חנוכת המזבח', מבואר בגמרא (זבחים גג) שהמזבח היה בחלקו של בנימין, מלבד רצועה אחת שהיתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת בחלקו של בנימין, ועל רצועה זו היה בנימין הצדיק מצטער בכל יום לנוטלה. והוא דבר נפלא, שהגם שכל ההיכל וקודש הקדשים ורוב המזבח היה בחלקו, מ"מ היה מצטער על עוד רצועה קטנה, והיה מתאוה לעוד חלק של קדושה. ומבואר שם בגמרא, שקרן מזרחית דרומית שבמזבח לא היה לה יסוד, לפי שלא היתה בחלקו של טורף - זה בנימין שקראו הכתוב 'בנימין זאב יטרף' (ויחי מט, כז). וצ"ב למה נקט לשון 'בחלקו של טורף', ולא של בנימין. אלא שבגמרא למדו שהיה מצטער ממה שכתוב בו 'והפך עליו כל היום' (ברכה לג, יב) [כמצטער שדרכו להתחנך] - ומהאי טעמא זכה ונעשה אושפיזין לשכינה, שנאמר 'ובין כתפיו שכן' (שם). וכן במכילתא (בשלח פרשה ו) למדו ענין תוספות שבת מלפניו ולאחריה, מ'משל לזאב שהוא טורף מלפניו ומלאחריה', שזהו ענין תוספות שבת, ההשתוקקות לעוד קדושה. ולכן נקטו בחלקו של טורף, שמרמז על התשוקה לטורף עוד קדושה, שעל ידי זה שהיתה לו מדה זו מצטער ונשתוקק לעוד קדושה, זכה שיהיה בית המקדש ומזבח בחלקו, שזהו יסוד השמירה השכינה והמזבח.

וביום האחרון של חנוכה שבלב כל איש ישראל מתעוררת התשוקה והצמאון לחטוף עוד מעט קדושה מימי החנוכה - זאת חנוכת המזבח, זה יסוד המזבח, וזאת חנוכת המזבח לאחר המשח אותו, לאגור הכח מימי החנוכה שיהיה המזבח בחלקו לזביחת היצר לכל ימי השנה.

(מתוך זאת חנוכה תש"פ מאמר ג - עבד"ד עמי קפה, ופרי יתרו תש"ע - עבד"ד ח"א עמי מה)

רביבי דשא

תשובה על חוסר הזהירות שגרמה לחטא

ידבר שר המאשקת את פרעה לאמר את חטאי אני מזכיר היום (מא, טו). הקשו המפרשים דלכאורה היה צריך לומר 'את חטאי' לשון יחיד, שלא שצאנו שהיו לו עוד חטאים מלבד מה שאירע לו פעם אחת שנכנס זכוב לכוס פרעה.

ויש לומר שהחטא היחיד מלמד על חוסר זהירות כללית, והוא סימן על כל שאר הפעמים שלא נפל זכוב לכוס פרעה, שגם אז לא היה הכוס יין משומר כראוי, ועל זה אמר 'את חטאי' בלשון רבים. ויש בזה כדי ללמד דרך תשובה בק"ו לחוטא לפני ממו"ה הקב"ה, שלא די שישבו על המכשול הפרטי, אלא מזה יראה ויקח מוסר להתבונן על מצבו, ולזהות את נקודת התורפה שמשם חודר היצר להפילו, ולתקן בדרך ביתו לגרור שם הפירצה ולחזק חומת היראה. (ליל שבת מקץ - חנוכה תשפ"ב)

ללקוט שושנים

השמחה וההתקרבות בימי החנוכה

עבדות השי"ת היה נוגע להם בנפשם

מלכות יון הרשעה היה כל כוונתם לבטל בני ישראל מתורה ועבודת השי"ת, לכן היה הנצחון על ידי כהנים עובדי השי"ת, וכמו כן אותו הדור היתה כל צרתם מחמת ביטול תורה ועבודה לשם שמים בלבד, ולכן 'ירבת את ריבם' - שהיה הריב שלהם כמו הריב למעלה, שהיתה כל כוונתם לשם שמים. וזה הנס הוא חיבה יתירה לבני ישראל, להראות כי חפץ הקב"ה בעבודתם, לכן נתקן ההלל - הללו עבדי ה' (תהלים קיג, א), שהרי עדות יש שאתם נבחרים להיות עבדי ה', ולכן בימים האלה צריך האדם ליקח עצמו לעבודת ה' בשמחה.

(שפת אמת תרנ"ח)

הודאה על החירות והלל על העבדות להשי"ת

אמרו חז"ל (מגילה יד. ופסק"ד ב, א) הללו עבדי ה' (תהלים קיג, א) - ולא עבדי פרעה ולא עבדי יון, היינו שיש ליתן שבח על שניהם על שיצאנו משיעבוד עבדות בשר ודם ועל אשר נכנסנו בכלל עבדי ה'. וזהו 'בהלל והודאה' (שבת כא,); הודאה - על החירות והלל - על העבדות. וזהו עיקר השמחה, כדכתיב הללו עבדי ה', כי מי שעובד השי"ת באמת מתמלא שמחה וחדוה, וכל תכלית היציאה משעבוד מלכויות הוא רק כדי להיות עבדי ה'.

ואיתא בספרים בפסוק (תהלים קטו, טו) 'אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי', כאשר פתחת למוסרי מיד נעשיתי עבדך כו'. ובאמת עבדך בן אמתך הוא בתולדה, שבעצם נפשות בני ישראל להיות עבדי ה', אך השעבוד מלכויות מעכב, לכן כשנעשין בני חורין מתברר כי אני עבדך כו'. וזהו 'שם קטו, א) לא לנו ה' כו', כי בהקשה להוציאנו משעבוד מלכויות אינו כדי להיות בני חורין לנו לעצמינו, רק כדי לקבל עבדות ה'. ואמר עוד פעם ב' 'לא לנו', שבגוף עבדות ה' גם כן לא לנו, רק לשמו ית' בלבד, וזה מדרגה עליונה ביותר להיות העבודה רק לשמו ית'.

(שפת אמת תרמ"ז)

התפעלות הנס לפי הצער במניעת העבודה

איתא (שבת כא): המהדרין נר לכל אחד ואחד, פירש רש"י המהדרין אחר המצוות. והטעם, כי עיקר הנס היה לגבור על אותן הרשעים שרצו לבטל בני ישראל מתורה ומצוות, אם כן מי שמהדר ביותר אחר המצוות מתפעל ביותר בימים אלו. ונראה שתקנה זו היתה גם אז, שהיו גם כן בבני ישראל כמה מדרגות, הגם שכולם שמחו בעשיות המצוות, מכל מקום מי שעושה המצוה מצד החיוב, ואונס רחמנא פטריה, אינו מייצר כל כך. אבל המהדרין ומשתוקקין לקיים מצוות ה', להם היתה נפש מרה בגזירת היונים, וכשנעשה הנס נתמלאו שמחה. ולכן הוקבע גם המצוה לפשוטים ולמהדרין, ומהדרין אחר המצוות יכולין למצוא הארה ביותר בימים האלו.

והנה חילקו, מצות חנוכה, ומהדרין, ומהדרין מן המהדרין. משמע שיש ג' מדרגות בעבודת הבורא, והם בחינת מעשה דיבור ומחשבה. דכתיב (משלי ו, כג) 'נר מצוה' - והוא בעשיה. 'תורה אור' (שם) - הוא למהדרין, שמשתוקקין אחר המצוות ועושים בהתלהבות, והמצוה הוא להם תורה, וזה בחינת הדיבור. ובכל מצוה תיקנו ברכה לפנייה, בחינת דיבור, ובאמת הברכה אות הוא שהמצוה חביבה עליו ביותר, זהו בחינת מהדרין. ויש עוד 'דרך חיים תוכחות מוסרי' (שם) - הוא התכלית של תורה ומצוות, שיתקן נפשו על ידיהם, ומתעלה לדרך החיים, והוא בכח המחשבה. לכן רמזו מהדרין מן המהדרין מוסף והולך, כי הוא לאדם שהוא מהלך ומתעלה על ידי תורה ומצוות. וזה גם כן רמז 'מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל' (שבת כב, ב) - נר מצוה ותורה אור, ובעל הבית מצויץ באמצע - הוא עיקר התכלית, שתורה ומצוות יעשו רשימה בנפש האדם להדריכו בדרך חיים.

(שפת אמת תר"ס)

מה עושים בשמחה נשאר הארה לדורות

בענין קריאת חנוכת המזבח בחנוכה (מגילה ל,); וגם הרמז סמך פרשת בהעלותך לחנוכת הנשיאים. י"ל, כי בכח השמחה של חנוכת הנשיאים, נשאר לנו נרות חנוכה שהם הארות המתנוצצים גם עתה מנרות המנורה, כדכתיב (קהלת ז, ח) 'טוב אחרית דבר מראשיתו', ועל ידי שהיה הראשית בכיונה שלימה נשאר ממנו לעולם. כמ"ש חז"ל (שבת קל). כל מצוה שקיבלו בשמחה עדיין עושים בשמחה, וידוע שבכל החנוכות במשכן ובבית מקדשות היו שמחין מאוד, אם כן בודאי שנשאר עדיין מהם, אף שאינו בפועל ממש.

וכן מה שמצינו 'מזמור שיר חנוכת הבית לדוד' (תהלים ל, א), וקשה דהא שלמה חנכו. אבל נראה, כי בנין הבית הוא קיום כל העולם, ומאיר ונותן ברכה לפניו ולאחריה, והוא קל חומר דהחטא מכה לפניו ולאחריה כדאיתא (ב"ר מג, ב) גבי אאע"ה עד דן (לך יד, כו) ע"ש, מכל שכן מדה טובה המרובה שנותנת ברכה והארה לפנייה ולאחריה. ודורות הקודמין היה להם הארת בית המקדש מרוב התשוקה שהיו מצפין לבנין הבית כמ"ש (תהלים קכב, א) שמחתי באומרים לי בית ה' נלך, ע"ש במדרשים (ע"י מדרש שח"ט שם). וכמו כן עתה בגלות, כפי מה שמצטערין ומתאוונין על חסרון בית המקדש, כך זוכין למצוא איזה הארה מבית המקדש. וזהו רמז הפסוק (איכה טו) 'נהפך לאבל מחוללינו', פירוש כל מה שהיו משיגין אז על ידי השמחה ומחוללות, זוכין עתה על ידי האבילות על חורבן המקדש.

ולכן גם לנס דחנוכה שנשאר קיים לדורות זכו ע"י שמחת חנוכת הנשיאים בפרט, דאיתא במדרש (פסוק"ד ו, ה) שהמשכן נגמר בכ"ה בכסליו, ומסתמא מאז הכינו הנשיאים את קרבנם, כי לא ידעו אימת יעמדו אותו, והיו משתוקקים לקימת המשכן, ונשאר מזה לדורות.

(שפת אמת תרמ"ד)

ברכת מזל טוב לאבינו וחמיו
הרה"ג ר' יוסף יוזפא רזובנרג שליט"א
לרגל אירוסיו בתו שחתי
עב"ה הבחור המופלג שלמה ברוך הכהן ליברמן הי"ו
זוכה לראות דורות ישרים ומבורכים
מאת ישיבת פני מנחם לעמלי תורה

ברכת צאתכם לשלום לש"ב וידידי
הרה"ח ר' שאול יחיאל מרגליות שליט"א
לרגל העתקת דירתו ללונדון
זוכה לשוב טוב במנוחת הנפש
תשרה שכינה בפעש"י וכל אשר יעשה יצליח
מוקיריך ידיך, יהודה מילשטיין

ברכת צאתכם לשלום לידידי כאחי
הרה"ח ר' שאול יחיאל מרגליות שליט"א
לרגל המעבר ללונדון
בחוקיה על מסירתו הנפלאה
להקמת וביסוס מוסדותיו הק'
ידיד עז וידיד משפחתו
משה יוסף לבקוביץ

ברכת מזל טוב לאבינו וחמיו
הרה"ג ר' יוסף יוזפא רזובנרג שליט"א
לרגל אירוסיו בתו שחתי
עם הבחור המופלג שלמה ברוך הכהן ליברמן נ"י
זוכה לרוב נחת ממנו ומכל יוצאי
מעריציו, בניו וחתיניו

טללי תהיה

בתועלת וצורך בן חמש עשרה לגמרא

בס"ד, בטוב כסלו תשפ"ג
לחביבי הבח' נ"י.

אחד"ש.

אחז"ל בן חמש עשרה לגמרא (ספ"ה דאבות). ואין כוונתם רק מצד הכנת השכל לקלות הדברים, אלא גם הזמן מבקש תפקידו, ושנים אלו, שהם מעבודות קשות של ימי הבחורות, הרגשות סוערים בעוד לא הושקטה רתחת הדם, ורפואתן ע"י גמרא כמאמר צדיקים לשון גחלים - גומרי, שהם מלבים האש דקדושה המבערת כוח הרע. חזק ואמץ בשקידת התורה מתוך שקיקה וחשק, ובעז"ה תצליח כראוי לכשרונך.

ידידך, שאול

עלי דשא

חשדא בפרסומי ניסא

בס"ד, לכבוד מערכת הגליון, יש"כ על העלון המלא וגדושו, במה שהביאו בגליון לפי' וישב, במדור 'מילי דאורייתא', בשם השפת אמת לת' מיט' חיש' לחשד בפתח אחר דכיוון שכל התקנה משום פרסומי ניסא יש לחוש יותר לחשד, והקשו בשם רבינו שליט"א דהרי **החושד כבר זוכר את הנס שהרי חושד במי שאינו מפרסם**, לכאורה מוכח מגדרי הדקדק שלא מספיק לפרסם את הנס שהרי אין מדליקין מדינה רק בפתח ביתו ולא באמצע רה"ר מקום שרבים מצויים, ובב"י בס"י תרע"א ה' כתב וז"ל אבל הכא וכו' דהשתא כי מנח לה על פתח הבית או על פתח החצר לא מוכחא מילתא דמשום עליה היא, היינו שאם אינו ניכר שמתייחס לבעה"ב לא מהני, וע"ע בפרמ"ג בס"י תרע"ז משב"ז א' לגבי אסכנאי שלא תקנו לו חסידים כי אין הכל יודעים שהוא דר שם, ושמע מינה שפרסומי ניסא היינו שיהא ניכר שישאל וזכרם את הנס והדליקו נר, וא"כ א"ש היטב שאם נראה שאינו מדליק פוגם בפרסומי ניסא.

י. מ. ס.

סעודת מצוה משום חנוכה המזבח

בס"ד, לכבוד עורכי הגליון, במה שהקשיתם בגליון לפי' וישב - ימי החנוכה, במדור 'להבין שמועות', מה עדיףא חנוכה הבית מנס דמנורה, דשניהם היו שמחה רוחנית שתקנו חז"ל על זה הלל והודאה, ולא סעודות. כבר עמד על זה בברכת שמעון להגרי"ש שניאורסון ראש ישיבת טשעביץ זצ"ל - מועדים עמי קנב, וכתב 'ואולי י"ל, דהלא אמרו חז"ל (תגנה כו) בזמן שביהמ"ק קיים מזבח מכפר על האדם עכשו שלחנ' של אדם מכפר עליו, וברש"י שם מכפר עליו בהכנסת אורחים, ובתוס' שם גדול כח הגלימא, ולכן יש ענין בעשיית הסעודות לזכר חנוכה המזבח, ובדיק נקטו שהיה בהם חנוכה המזבח ולא חנוכה המקדש בכללו. עכ"ד

אמנם עדיין צ"ע הקושיא הראשונה שהק', דהרי מצד הסברה היו צריכים לעשות גם משתה ושמחה, ובכל זאת שללו הדבר משום דחויני שחז"ל לא קבעוהו לכך, וטענת זו איכא גם אחרי שנוסף לנו הטעם דחנוכה המזבח. אמנם העירוני דבבאר היטב מבאר דבמגילת תענית כתוב שקבעוהו למשתה ושמחה, משום שנגמרה מלאכת המשכן, וינחא הכל. וייתר חילכם שבוכות גלייזנס נהרס הפלפול של תורה במסיבת והתועדות חנוכה, ובודאי בזמירות היו לי חוקך שלכ"ע היו סעודות מצוה.

בהוקרה והערכה, אברהם דוד שפירא א"ה: מ"ש הבאר היטב במגילת תענית שכתב שנקבעוהו למשתה ושמחה, לפנינו במגילת תענית ליתא, ומסתמא ט"ס הוא, וצ"ל קבעום ליו"ט שנגמרה מלאכת המשכן. אמנם יש לציין דבשו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ב סי' קט) מבאר מגילת ארבעה עשר כי ביום דחנוכה ג"כ קיט למשתה ושמחה, ואולי זה כוונת הבאר היטב [אמנם לימ' משום שנגמרה מלאכת המשכן].

ואמנם אחרי שמוסבר שלחנוכה המזבח כמצוה שנקבעוהו ושמחה, נוכל לתרץ כמ"ש דמה שנאמר דלא קבעו חז"ל היינו דיוקא כשחז"ל מתייחסים מה כן קצבו וחובה, וכמ"ש ב"להבין שמועות" בגליון הקודם [וכמובן דל"ד לסיפור עם תחנון, ששם בעצם צריך לומר תחנון בכל יום, משא"כ בחנוכה הסברה נותנת שנקבעו למשתה ושמחה, וכל המניעה הוא משום שחז"ל לא קבעוהו לזה].

טומאה הותרה בציבור בחינוך

בס"ד, לכבוד גליון הנפלא בנאות דשא

עונג רב לנו מהגליון המלא בפרד"ס התורה, והננו להעיר על מה שהעקתם בגליון פ' וישב במדור

תמיהות

במה שהשכטים לא הכירו את יוסף

ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו (מכ, ח), וברש"י מביא דברי חז"ל שיצא בלא חתימת זקן ועכשו מצאוהו בחתימת זקן, וצ"ת דהלא היה בן י"ז בכחירתו, ומנין ההוכחה שלא היה לו אז עדיין חתימת זקן. ועוד יל"ד הרי כמה מאחיו [יששכר וחבולן] היו בני גילו, ואיך הכירים, ומשמע שכולם הכיר (ועי' רמב"ן). ותו, הלא חתימת זקן בלבד אינו משנה כ"כ את צורת האדם עד כדי שלא יכירוהו [אלא תבנית הפנים משתנים במשך כ"ב שנה אפילו בלא חתימת זקן].

(רבינו שליט"א ליל שבת חנוכה תש"ע - עבד"ר חנוכה עמי' צו)

בהא דנר חנוכה בשמאל

בגמרא (שבת כב.) 'והילכתא נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוכה לפתח משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומוזהה מימין'. צ"ע דהא מצינו גם כן להיפוך דהואיל ואיתעביד בה חדא מצוה ליתעביד בה מצוה אחרינא כדאיתא לקמן (ק"ו).

(שפת אמת שבת כב. ד"ה בגמ' כדי)

יש להבין מאי שנא נר חנוכה שמצוה להניחה משמאל, ולא בימין שהיא המשובחת בכל מקום (עי' מדרש לק"ט ויחי מה, יד עה"פ וישלח ישראל את ימינו, ועי' רש"י ברכות כח: ד"ה עמוד). והגם שאמרו 'כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומוזהה מימין' והיינו שיכנס בין שתי מצוות ויהיה מסובב במצוות [עי' ריטב"א שם, לבוש סי' תרעא סעיף ז ומשנ"ב סק"ג, ועי' שפ"א תרנ"ב ד"ה אמרו ועי' גליוני השי"ס שבת שם], אכתי צריך ביאור אמאי עדיף האי טעמא דהאי דקיימא לן דכל המצוות בימין שהיא החשובה בכל התורה כולה [עי' שבת סא. תולדות דעבד, ושור"ע הרב סי' ב סעיף ד. ועי' חת"ס בסוגיא דכל פינות שאתה פונה לא יתא אלא דרך ימין (יומא נח): שכתב דהאי טעמא שיכנס בין ב' מצוות הוי טעם קלוש לבטל טעם דימין [ועי' שו"ת חת"ס אור"ח סי' קפז]. ודו"ק במ"ש מגי"א סי' תרנא סק"ו, וע"ע בני יששכר מאמר ד אית חן].

(רבינו שליט"א ליל שבת חנוכה תשע"ב - עבד"ר חנוכה עמי' נט)

להבין שמועות

אם אמנם שבו כולם בימי מתתיהו

קשה מה היה כל כך הפלגת הנס שנתברך השמן, ומה הרבותא, הלא מצינו גם ליחידים כן, וכמו שאמר רבי חנינא בן דוסא מי שאמר לשמן וידלוק אמר לחומץ וידלוק ודלק החומץ (תענית כה). אלא דליחידי סגולה עובדי הש"ה ק"ל שיפעל זאת, ואין הרבותא כל כך שזוכה לעשות לו נס, כי הם דבקם תמיד בו יתברך והם למעלה מהטבע לכן עושה להם השי"ת דברים למעלה מהטבע, כי גם הטבע בטל ממנו ית'. אבל בנס דמנורה הוצרכו כל הכלל שיוזכו לנס, דשמן המנורה הוצרך להיות משל צבור (עי' יומא ג:), ולכן הוצרך להיות לכל אחד מ ישראל חלק שוה, כקטן כגדול - כמו הגדול שבכל ישראל, ואם לא היו כל ישראל ראויים לנס אפילו הפחותים לא היה יכול להעשות הנס, ורב חסד שכל בני ישראל שבו בתשובה, והו' רבותא ופלא גדול ונס חוץ לדרך הטבע, שכל אחד ואחד מבני ישראל נתעלה להיות ראוי לנס.

(רבינו החידושי הרי"ם ז"ע - שפתי צדיק חנוכה אות ה ואות טו ואות מו פ'ר' וארא אות טז. שש"ק, ובית ישראל תשכ"ב ליל ד ותשכ"ד ליל ב ועוד)

והנה דברי החידושי הרי"ם ז"ע הם חידוש גדול, שכל כלל ישראל היו ראויים לנס, מכיון שכולם שבו בתשובה, והרי מבואר בהרבה מקורות שבני ישראל היו אז בשפל המצב, והיו מעט צדיקים ביניהם, וביעירות דבש (ח"א דרוש ח) כתב דלכן נס דחנוכה לא ניתן להיכתב, מאחר שהיה שלא כפי סדר הראוי, לעשות נס וגילוי מיוחד עבור בני' במצבם אז, עי"ש באריכות דבריו. ומבואר בספה"ק דכל הנס לא היה אלא באתערותא דלעילא, על החשבון שעי"ה הנס ישוב למוטב [עי' בני יששכר מאמר ד אות ג. ובקדושתו ל דרושי חנוכה ד"ה בשמונה עשרה כתב דהיה ל ישראל קצת חלק בנס [גם אחרי הנס היו הרבה מתיוונים, ולפ"ד החי' הרי"ם צריך שתהא של ציבור לכל כלל ישראל, וי"ל], אמנם עי' פני מנחם חנוכה עמי' רנח ד"ה בתוספות]. ובטעמי המנהגים (אות תתנ"ט) הביא מהבני יששכר ז"ע דמה שמנהג ישראל לסובב הדריידעל בחנוכה, ובגראגער - רעשון פורים, דרמז דבפורים היה התעוררות מצד בני' ששבו בתשובה - ועל כן אווזין מלמטה, משא"כ בחנוכה היה הכל מאתערותא דלעילא - ועל כן אווזין מלמעלה [ובשימח ישראל (חנוכה אות א) ג"כ הקשה מה חידוש דנעשה נס, הרי תמיד יש ניסים, ותירץ דלעשות צדיקים נס אינו רבואת, וכאן נעשה לרשעים, וזה חידוש, עי"ש]. סו"ד, דברי החידושי הרי"ם דבנס חנוכה היו כולם ראויים לנס צריך לימוד והבנה [ועי' ואשיבה דברי - דרושי התחזקות מהגרי"ש מוזסון שליט"א עמי' קמה].

(משלחן המערכת)

יו"ל ע"י תלמידי רבינו ראש הישיבה שליט"א בן כ"ק מרן אדמו"ר הפני מנחם מגור זצוקלה"ה

כל הזכויות שמורות למכון בנאות דשא - פקס 077-4703647 bnaosdeshe@gmail.com והערות יתקבלו בברכה

ניתן להירשם לקבלת הגליון מידי שבוע • לתרומות, הנצחות ובענייני הפצה בארה"ב 052-7178350 בארה"ב 718-408-8970

בחלי אש - שיעורים ושיחות < אר"י: 077-2277-277 < ארה"ב: 1716-229-4771 < אירוקה: 44-330-390-0476

לקבלת הגליון השבועי המלא משיחות רבינו שליט"א ניתן לפנות למכון עברא דדשא טל: 03-739-5330 | מייל: droshosry@droshosry.com